

І. Старчука, як високопрофесійного фахівця, місця марксистським підходам та ідеології не знайшлося. Тому, подібне зауваження «перекочувало» з однієї рецензії в іншу. Зокрема, у межах теми «Виникнення ранніх історичних держав», він «мало» використовував і цитував твори Ф. Енгельса [4, арк. 26–26 зв.].

Як згадувала у спогадах дружина І. Старчука – Любомира, її чоловіка студенти любили і поважали за знання, детальні лекції та цікаві розповіді, які він підкріплював ілюстративним матеріалом. Студентів вражало те, що він, взявши крейду, міг не відриваючи руки від дошки намалювати з пам'яті амфору, скульптуру [7, 1 арк.]. У зв'язку з погіршенням стану здоров'я, І. Старчук не зміг працювати в університеті, а 12. 11.1950 р. він помер [8].

Таким чином, упродовж 1944–1950 рр. І. Старчук працював викладачем у Львівському університеті де зарекомендував себе висококваліфікованим спеціалістом і заслужив повагу від студентів та колег-викладачів. На лекціях учений викладав навчальний матеріал використовуючи результати власних археологічних досліджень; демонстрував діапозитиви із музейної колекції університету; малював на дошці схематичні рисунки і зображення, а також проводив навчальні екскурсії. Його стиль викладання, підкріплений змістовними поясненнями і наочністю був цікавим студентам та сприяв кращому запам'ятання навчальної інформації. Тому, висвітлення викладацької праці І. Старчука та порівняння його педагогічної діяльності з іншими викладачами Львівського університету заслуговує подальшого ґрунтовного дослідження.

Література

1. Гринюка Б. Викладацька діяльність Івана Старчука (1921–1950 рр.) // Вісник Інституту археології. – Львів, 2013. – Вип. 8. – С. 114–130.
2. Держархів Львівської області. – Ф. Р–119. – Оп. 17. – Спр. 12. – 5 арк.
3. Держархів Львівської області. – Ф. Р–119. – Оп. 17. – Спр. 87. – 30 арк.
4. Держархів Львівської області. – Ф. Р–119. – Оп. 17. – Спр. 122. – 34 арк.
5. Держархів Львівської області. – Ф. Р–119. – Оп. 17. – Спр. 124. – 7 арк.
6. Держархів Львівської області. – Ф. Р–119. – Оп. 17. – Спр. 151. – 12 арк.
7. Науковий архів Інституту археології Львівського національного університету імені Івана Франка. – Ф. 5. – Оп. 1. – Спр. 29. – 1 арк.
8. Филиппчук М. Археологічні, мистецтвознавчі та педагогічні студії Івана Старчука // Записки Наукового Товариства ім. Т. Шевченка. Праці Історично-філософської секції. – Львів, 1993. – Том ССХХV. – С. 97–103.

УДК 796.01

Грицюк Т. В., Лопатка Г. Ф.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ

Питання стану здоров'я теперішніх учнів все частіше непокоїть не лише медичних працівників, а й педагогічних. Навчаючись у школі, діти отримують разом із знаннями ще й велику кількість захворювань. Згідно зі статистикою практично здоровими закінчують школу тільки 5–7% учнів. За даними Національної академії медичних наук України, захворюваність дітей шкільного віку за останні кілька років зросла майже на 27% [1].

Ще у своїх працях видатний педагог В. О. Сухомлинський писав: «Досвід переконав нас у тому, що приблизно у 85% усіх невстигаючих учнів головна причина відставання у навчанні – поганий стан здоров'я, якість нездужання або захворювання, найчастіше зовсім непомітне і таке, що можна вилікувати тільки спільними

зусиллями матері, батька, лікаря та вчителя». Тому такий триєдиний підхід до проблеми буде мати позитивне вирішення.

Детальніше зупинимося на педагогічному аспекті вирішення даної проблеми.

Враховуючи, що в Концепції нової української школи сказано, що метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток особистості, котра повинна самовдосконалюватись і навчатися протягом життя, то, звичайно, без доброго здоров'я це не можливо реалізувати. У зв'язку з цим одним із пріоритетних завдань сучасної школи є запровадження, розширення, функціонування здоров'язбережувальних технологій [3].

Як відомо, здоров'язберігаюча технологія – це побудова послідовності факторів, що попереджують руйнування здоров'я при одночасному створенні системи сприятливих для здоров'я умов.

Під здоров'язберігаючими технологіями вчені пропонують розуміти:

- сприятливі умови навчання дитини у школі (відсутність стресових ситуацій, адекватність вимог, методик навчання та виховання);
- оптимальну організацію навчального процесу (відповідно до вікових, статевих, індивідуальних особливостей та гігієнічних норм);
- повноцінний та раціонально організований руховий режим.

Здоров'язберігаючі освітні технології поділяються на три групи:

- **організаційно-педагогічні** (визначають структуру навчального процесу, яка сприяє запобіганню станів перевтомлення, гіподинамії тощо);
- **психолого-педагогічні** (пов'язані з безпосередньою роботою вчителя на уроці);
- **навчально-виховні** (це програми з формування культури здоров'я, навчання навичок здорового способу життя, профілактики шкідливих звичок, захворювань, позакласні заходи, робота з батьками) [1, 4].

Ведучи мову про навчально-виховний процес в школі, варто зупинитися на критеріальних показниках сучасного уроку з точки зору здоров'язберігаючої педагогіки.

До таких критеріїв належать:

1) Санітарно – гігієнічні

У документі «Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів» [2] наголошується на дотриманні вимог щодо природного і штучного освітлення, повітряно-теплового режиму, обладнання основних приміщень, ростових груп меблів, організації навчально-виховного процесу, тривалості безперервного застосування технічних засобів навчання на уроках, організації харчування, організації санітарно-гігієнічної освіти учнів, формування здорового способу життя, самообслуговування учнів тощо. Дотримуючись задекларованих правил і норм в організації навчально-виховного процесу, вчитель зуміє зберегти здоров'я своїх учнів (адже учні, навчаючись в школі, проводять там 75% свого часу).

2) Організаційно-навчальні

Вони в деякій мірі перегукуються із санітарно-гігієнічними вимогами, адже йдеться про:

- щільність уроку (це співвідношення раціонально використаного часу до всього часу уроку), яка повинна бути 60-80%;
- середньошвидкий темп уроку;
- оптимальний розподіл навчального матеріалу;
- доцільність навантаження учнів протягом уроку;
- профілактику втоми, яка досягається чергуванням фронтальних, групових,

індивідуальних форм роботи;

- застосування під час уроку фізкультхвилинок, музикотерапії, вправ для очей;
- диференційовані домашні завдання, які дають змогу кожній дитині утвердитися в своїх вміннях і можливостях без фізичного та нервового перевантаження.

3) Психологічні

Ці критерії передбачають:

- урахування особливих потреб дитини (а особливо тепер, коли інтенсивно впроваджується інклюзивне навчання);
- підтримку зацікавленості дітей, їх успіхів у навчанні;
- використання завдань, які розвивають пам'ять, увагу, мислення;
- створення емоційно-позитивного клімату навчання;
- врахування сили нервової системи, а також лабільності нервових процесів;
- вмиле застосування сучасних здоров'язберігаючих технологій: музикотерапії, кольоротерапії, аромотерапії.

4) Навчально-методичні

Концепція нової української школи передбачає формування у школярів 10 компетентностей, в тому числі і компетентності, пов'язаної із формуванням здорового способу життя: «Уміння розумно та раціонально користуватися природними ресурсами в рамках сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя» [3]. А це означає, що:

- тема, мета, зміст уроків повинні бути пов'язані із здоров'ям людини;
- вчителі мають формувати в учнів мотивацію до ведення здорового способу життя;
- поєднувати навчальний, виховний процес, сприяти розвитку учнів;
- використання на уроках не менше трьох видів методів діяльності;
- навчальний матеріал уроку повинен сприяти формуванню в учнів життєвих компетентностей.

Безумовно, сучасний урок має бути здоров'язберігаючим, здоров'язміцнюючим, учити культури здоров'я на засадах розвитку життєвих навичок. Тільки в тісному взаємозв'язку з учнями, батьками, медичними працівниками, практичними психологами, соціальними педагогами, усіма тими, хто зацікавлений у збереженні і зміцненні здоров'я дітей і молоді, педагоги спроможні створити здоров'язберігаюче освітнє середовище [5].

Література

1. Ващенко О., Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі // Здоров'я та фізична культура. – 2006. – №8. – С. 1–6.
2. «Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів». - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mon.gov.ua/content/%D0%9E%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0/derzstan.pdf>.
3. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. – 34 с. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://mon.gov.ua/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8%202016/12/05/konczepczyia.pdf>.
4. Омельченко Л. П., Омельченко О. В. Здоров'ятворча педагогіка. - Х.: Вид. група "Основа", 2008. – 205 с.
5. Організація здоров'язберігаючої діяльності початкової школи. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=84159&pg=0>.